

Stát bude prověřovat investice, v případě pochybností je zakáže

-TEXT- ALŽBĚTA VEJVODOVÁ

Nadšení z volného obchodu se vytrácí. Do 11. října musí členské státy Evropské unie přijmout zákon, který jim umožní kontrolovat investice přicházející ze zemí mimo Evropskou unii. Ty problémové pak budou moci zakázat. Obavy v Evropě panují hlavně z investic přicházejících ze zemí s autoritářskými režimy. Například v případě čínské společnosti Huawei, která měla v Evropě a Spojených státech spravovat mobilní sítě páté generace, se totiž nedávno objevily indicie, že spolupracuje s čínskými tajnými službami.

Evropa se tak chytá celosvětového trendu. Zákon, který umožňuje předem prověřit zahraniční investice, už mají Spojené státy nebo Japonsko. V Evropské unii zatím neplatil paušálně ve všech zemích, zhruba polovina evropských zemí – mezi nimi Německo, Rakousko, Španělsko, Finsko nebo Francie – už ale dříve investice podle vlastních předpisů prověřovala. Německo tak například před necelými dvěma lety zakázalo čínské společnosti State Grid Corp of China koupit pětinový podíl ve společnosti 50Hertz, která spravuje německou energetickou soustavu.

Teď i Česko na popud unijního nařízení připravuje zákon, který státu umožní mimoevropské investory prověřovat. Avšak kontrola se nebude v českých podmínkách omezovat jen na ně. Stát bude podle návrhu zákona moci schvalovat či zakazovat také investice českých nebo evropských firem, které mimounijní vlastník úplně nebo částečně ovládá.

Deset procent stačí

Prověřovat budou české úřady plány na koupi už 10 procent podílu v tuzemské společnosti. Takovou hranici stanovilo ministerstvo průmyslu a obchodu, které návrh připravilo. Tento požadavek z unijního nařízení přímo nevyplývá. Na stejnou úroveň ale limit pro prověřování snížilo v roce 2018 Německo. A ze stávajícího 25procentního podílu jej plánuje stáhnout také Rakousko.

Nejostřeji sledované budou investice směřující do strategických odvětví. „Jde například o investice do oblasti

dopravy, energetiky, komunikační a jiné infrastruktury, datových úložišť, robotiky, nanotechnologií, kybernetiky a jaderných technologií,“ upřesňuje vedoucí partner advokátní kanceláře bpv Braun Partners Arthur Braun.

Svůj plán koupit podíl v české společnosti z takového odvětví budou muset investoři předem oznámit ministerstvu průmyslu a obchodu a požádat o jeho schválení. Spolu s žádostí budou muset resortu předat i řadu informací o plánované investici nebo původu peněz, z nichž ji investor hodlá platit. Přidat budou muset informace o své činnosti. Navíc cílová i investorská společnost budou muset rozkrýt svou vlastnickou strukturu.

Ministerstvo průmyslu a obchodu poté investici posoudí. Využívat k tomu bude moci informace od ministerstev, policie, Finančního analytického úřadu nebo i tajných služeb. A pokud investici vyhodnotí jako bezproblémovou, povolí ji. „Pokud se ale při prověřování objeví otazníky, bude rozhodovat vláda,“ popisuje advokát Lukáš Hoder z kanceláře Cerha Hempel Kališ & Partners. Té bude muset resort průmyslu předat spornou investici do 90 dnů, ve zvláště obtížných případech do 120 dnů od podání žádosti.

Vláda pak bude rozhodovat o tom, zda investici úplně zakáže, anebo bude klást investorovi podmínky. V nich bude moci například zastropovat velikost investice nebo žádat, aby při svém angažmá v Česku investor nezískal přístup k citlivým informacím či know-how. „Ve svém důsledku tak bude rozhodnutí o povolení či nepovolení

➤ Vláda bude rozhodovat, zda investici zakáže, anebo bude klást podmínky. Investici bude moci zastropovat nebo omezit přístup cizinců k českému know-how.

potenciálně rizikové transakce rozhodnutím spíše politickým,“ upozorňuje Arthur Braun.

Stát si ohlíká i média

Vedle strategických odvětví budou muset předem oznámit své plány státu také mimoevropští investoři, kteří si v Česku budou chtít koupit celoplošnou rozhlasovou nebo televizní staci anebo investovat do největších tištěných médií s nákladem od 100 tisíc výtisků denně. „Tento bod je reakcí legislativců na rostoucí vliv a ovlivňování veřejného mínění ze stran Číny a Ruské federace,“ dodává Braun.

Nicméně v tomto případě bude platit pro prověřování mírnější režim. Ministerstvo průmyslu a obchodu nebude muset tento typ investic prověřovat povinně. Návrh mu dává 30 dní na to, aby se rozhodlo, jestli se pustí do zevrubné kontroly.

Ostatní investice, které nebudou směřovat do strategických odvětví, avšak mohly by ohrozit bezpečnost nebo vnitřní pořádek Česka, bude moci stát prověřovat v případě podezření, že představují bezpečnostní riziko. Udělat to bude moci kdykoliv během pěti let od jejich uskutečnění.

„Protože návrh zákona dává vládě možnost transakci zrušit i zpětně, předpokládám, že v některých případech bude k prověření docházet dobrovolně,“ očekává ředitel oddělení fúzí a akvizic společnosti EY ČR Štěpán Flieder. Pokud se navíc investor přiklání k dobrovolné prověrce, měl by stát rozhodnout rychleji než při té prováděné ze zákona, a to do 40 dnů.

Přestože Česku mohou při zrušení již probíhajících investic hrozit arbitráže a kontrola může dopadnout i na české firmy, zástupci podnikatelského sektoru nová pravidla většinou vítají. „Vznik mechanismu prověřování přímých zahraničních investic podporujeme za předpokladu, že neomezí tok investic. Mechanismus prověřování investic má mít spíše odstrašující efekt na závadné entity,“ říká Lukáš Martin, ředitel sekce mezinárodních vztahů Svazu průmyslu a dopravy.

V porovnání se zahraničím navíc nejsou navrhovaná česká pravidla až tak přísná. Třeba Japonsko bude nově prověřovat vstup zahraničního investora už v případě, že ve firmě získá jen jednaprocentní podíl. „V USA dokonce žádná hranice určena není a státní orgány mají velkou volnost v posuzování konkrétních kauz,“ podotýká Hoder.

Vedle strategických odvětví se Spojené státy ve svých kontrolách navíc zaměřily i na firmy, které spravují velké databáze citlivých osobních údajů svých zákazníků. Jde o společnosti, které díky tomu znají například zdravotní

stav, sexuální orientaci nebo finanční situaci milionů lidí. „Loni například americký Výbor pro kontrolu investic donutil čínskou společnost Beijing Kunlun Tech, aby prodala svůj podíl ve společnosti Grindr, která provozuje on-line seznamku pro homosexuály,“ dodává Hoder. Dalšího čínského investora – společnost iCarbonX – pak Spojené státy přinutily prodat podíl ve společnosti PatientsLikeMe, která stojí za on-line platformou propojující vážně nemocné.

Angažmá zahraničního investora bude moci Česko prověřit i pět let zpětně. Když prověrkou neprojde, donutí ho vláda podíl prodat.

Hrozba sankcí

Svaz průmyslu a dopravy věří, že zapojení Česka do systému prověřování investic by mohlo udělat Česko atraktivnější pro investice, které přicházejí právě ze zemí, kde už jsou podobné zásady samozřejmostí. „To může mít pozitivní vliv. Znamená to, že jedna investice možná neprojde, ale nahradí ji jiná a pro nás možná vítanější,“ míní Lukáš Martin.

Návrh nového zákona ovšem ještě neprojednala vláda, a tak hrozí, že by jej zákonodárci nemuseli stihnout schválit do říjnového termínu. Pokud nebude zákon účinný, nebude moci Česko příliv mimoevropských investic kontrolovat, jak žádá Brusel. „Mohlo by to znamenat i omezené možnosti při sdílení informací s Evropskou komisí a ostatními členskými státy,“ varuje Štěpánka Filipová z ministerstva průmyslu a obchodu.

Unie by tak mohla na Česko dokonce uvalit sankce. Proto chce resort usilovat o to, aby se návrh podařilo přijmout včas. „Jednou z možností je projednat návrh ve zrychleném řízení,“ uvádí Filipová.

Zákon by se tedy ve sněmovně schvaloval už v prvním čtení. Poslanci by tak ale přišli o možnost se k předpisu vyjádřit a případně k němu vznést své připomínky. To u takto zásadní normy s dopadem na mezinárodní vztahy může vyvolat pochybnosti o její legitimitě.

Připraveno ve spolupráci s měsíčníkem Právní rádce.